

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчиненні кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії: Наказ МВС України № 1050 від 19.11.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2095-12>
3. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: Наказ МВС України №700 від 14.08.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-organizaciyu-vzaemodiyi-organiv-dosudovogo-rozsliduvannj-doc119907.html>
4. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ: Наказ МВС України № 940 від 22.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0054-13>.

Бахчев Костянтин Вікторович
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ ХУЛІГАНСТВА НЕПОВНОЛІТНІМИ
ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ**

Важливим елементом криміналістичної характеристики хуліганства є обстановка вчинення злочину. Ми погоджуємося з В.Ю. Шепітько, який її визначає як частину матеріального середовища, що містить, крім ділянки території, сукупність різних предметів, поведінку учасників події, психологічні взаємовідносини між ними [1, с. 184]. Обстановка вчинення злочину в криміналістиці об'єднує ряд елементів (час, місце тощо), що мають значення для повного дослідження події злочину. В свою чергу, послідовний розгляд усіх складових обстановки вчинення злочину, передбаченого ст. 296 КК України, надасть змогу більш точно побудувати її цілісну систему.

Спочатку розглянемо місце вчинення злочину. Хуліганство, як правило, вчинюється у громадському місці. Потрібно мати на увазі, що в законі відсутня вимога, відносно якої місце вчинення хуліганства повинно

бути громадським. Тобто вчинення злочину, передбаченого ст. 296 КК України, здебільшого в громадських місцях є не причиною, а наслідком того, що дане діяння посягає на певні суспільні відносини.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» «...під громадським місцем мається на увазі частина будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, за запрошенням, або за плату; постійно, періодично або час від часу. У тому числі це підізди, а також підземні стадіони, переходи» [2]. Під цим поняттям слід розуміти будь-яке місце, що є в загальному використанні усіх членів суспільства і яке можуть відвідувати люди незалежно від їх статусу чи наявності дозволу.

Однак з цього правила є винятки. По-перше, існують громадські місця, прохід у які пов'язаний з певними матеріальними затратами (наприклад, стадіони, театри, кінотеатри, спортивні комплекси). Але і в цьому випадку коло осіб, що перебувають в даному місці не визначено заздалегідь. На нашу думку, при проведенні футбольних матчів, під час яких нерідко вчинюються хуліганські дії, це є нагальною проблемою. Для її розв'язання можна використати досвід зарубіжних країн, у яких більшість квитків на матчі продається на осіб, паспортні дані яких потрапляють у загальну базу. Це надає змогу не лише встановити осіб, які могли вчинити хуліганські дії в певному секторі, а й визначити коло свідків даного діяння. Що ж до другого випадку, то тут не можна виключити з переліку громадських місць ті об'єкти, прохід на які пов'язаний з дотриманням певного пропускового режиму (наприклад, гуртожитки, підприємства тощо) [3, с. 44-45].

Залежно від місця хуліганських дій встановлено, що вони вчинюються неповнолітніми в наступних місцях: 1) місця відпочинку (парки – 29 %, павільйони – 8 %) – 37 %; 2) розважальні заклади (нічні клуби – 14 %, дискотеки – 7 %) – 21 %; 3) спортивні комплекси (стадіони – 10 %, спортивні майданчики – 6 %, спортивні зали – 2 %) – 18 %; 4) місця громадського значення (вулиці – 7 %, сквери – 3 %, площі – 4 %) – 14 %; 5) громадський транспорт (трамваї – 2 %, автобуси – 1 %, тролейбуси – 1 %) – 4 %; 6) інші місця (навчальні заклади, підприємства, установи, організації тощо) – 6 %.

Час учинення злочину має кримінально-правове, процесуальне та криміналістичне значення. Останнє полягає в тому, що під час вчинення злочинів має місце певна вибірковість у часі дій злочинців. І хоча хуліганство це здебільшого спонтанне діяння, але певні часові фактори також мають на нього вплив (велике скупчення людей з негативними емоціями під час проведення футбольного матчу тощо). Та одразу зазначимо, що хуліганство, про що доречно наголошує В.І. Захаревський, може вчинюватись у будь-який час доби [4, с. 14]. Однак передусім вечірній

та нічний час в основному свідчить про більш високий ступінь суспільної небезпеки хуліганства відносно аналогічних дій, вчинених в інший час доби.

У свою чергу О.І. Овчаренко доречно зазначає, що вечірній та нічний час доби має найбільшу цінність для людей, оскільки залежно від того, як вони його проведуть, залежить їхній настрій на наступну добу. Діти та підлітки також більш активні в даний час, у зв'язку з чим вони можуть отримати моральну травму від злочину, що вчинюється перед їх очима [5, с. 31]. Саме цим і обумовлена найбільш висока суспільна небезпека хуліганства, що вчинюється у вечірній та нічний час.

Відносно пори року як критерію дослідження, відмічається, що хуліганство вчинюється неповнолітніми без якоїсь характерної зміни. Зокрема, навесні вчиняються 21 % кримінальних правопорушень, влітку – 27 % випадків, восени – 28 %; взимку – 24 %.

Умовами, що характеризують вчинення неповнолітніми хуліганських дій, є наступні: 1) вживання алкогольних напоїв та наркотичних засобів; 2) пропагування у ЗМІ чи мережі Інтернет насилля й жорстокості; 3) діяльність великої кількості неформальних формувань, до яких відносяться неповнолітні (емо, скінхеди, фанатські рухи).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що було досліджено обстановку вчинення неповнолітніми хуліганства як елемент криміналістичної характеристики, а також розглянуто її складові. Місце вчинення злочину розподілено на наступні категорії: Залежно від місця хуліганських дій встановлено, що вони вчинюються неповнолітніми в наступних місцях:

1) місця відпочинку (парки – 29 %, павільйони – 8 %) – 37 %; 2) розважальні заклади (нічні клуби – 14 %, дискотеки – 7 %) – 21 %; 3) спортивні комплекси (стадіони – 10 %, спортивні майданчики – 6 %, спортивні зали – 2 %) – 18 %; 4) місця громадського значення (вулиці – 7 %, сквери – 3 %, площі – 4 %) – 14 %; 5) громадський транспорт (трамваї – 2 %, автобуси – 1 %, тролейбуси – 1 %) – 4 %; 6) інші місця (навчальні заклади, підприємства, установи, організації тощо) – 6 %. Залежно від часу хуліганства визначено, що більшість з них неповнолітні вчинюють ввечері у вихідні чи святкові дні.

Список використаних джерел:

1. Настільна книга слідчого: [наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів] / М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – 587 с.

2. Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 року

3. Єфімов М.М. Методика розслідування хуліганства : монограф. / Микола Миколайович Єфімов. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. – 216 с.

4. Захаревский В.И. Характеристика и методы разрешения следственных ситуаций по делам о хулиганстве: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. (12.00.09.) / В.И. Захаревский. – М.: Издательство Академии МВД СССР, 1990. – 27 с.

5. Овчаренко Е.И. Доказывание по уголовным делам о хулиганстве (досудебное производство). Науч.-практич. пособие / Под ред. докт. юрид. наук, проф. А.В. Гриненко. – М.: Издательство «Юрлитинформ», 2006. – 128 с.

Герасимчук С.С.
здобувач Відкритого міжнародного
університету розвитку
людини «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ХУЛІГАНСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО З ОПОРОМ ПРЕДСТАВНИКОВІ ВЛАДИ АБО ПРЕДСТАВНИКОВІ ГРОМАДСЬКОСТІ, ЯКИЙ ВИКОНУЄ ОБОВ'ЯЗКИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Будь-яке кримінальне правопорушення вчинюється в певних умовах часу та простору. Хуліганство не є виключенням з цього. Навіть навпаки, в більшості випадків певні умови, конкретний час та місце визначають вид хуліганських дій та їх наповнення. Тому обстановка вчинення злочину є досить важливим елементом криміналістичної характеристики. Крім того, вона, з певного боку, характеризує об'єктивну сторону кримінального правопорушення. З огляду на це, даний підрозділ буде присвячено вивченню зазначених в назві елементів криміналістичної характеристики, що безпосередньо розкривають факультативні ознаки об'єктивної сторони діяння в криміналістичному розрізі.

Ми підтримуємо позицію В. В. Локтіонової, яка значення об'єктивної сторони злочину розкриває наступними характерними ознаками: є обов'язковою для будь-якого складу злочину, її відсутність виключає злочинність і караність вчиненого. Також слід враховувати, що наявність чи відсутність однієї або декількох ознак об'єктивної сторони може істотно вплинути на кваліфікацію діяння. Наприклад, у разі, якщо з незалежних від винного причин не настає наслідок при вчиненні складу з матеріальною конструкцією об'єктивної сторони, вчинене кваліфікується як незакінчений злочин; – є головним критерієм розмежування суміжних складів злочинів. При цьому до уваги беруться як обов'язкові, так і факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину. Головним моментом при цьому є характеристика діяння і способу вчинення злочинного діяння. Наприклад, дві форми вчинення діяння, передбаченого ст. 146 КК – викрадення людини